

הצעת חוק העונשין (תיקון – תקיפת עיתונאים), התש"פ-2020

1. הוספת סימן ג'1
- בחוק העונשין, התשל"ז-1977, אחרי סעיף 276 יבוא:
- "סימן ג'1: תקיפת עיתונאים
- 27 הגדרות –
א.6.
- "עיתונאי" – אדם בעל תעודת עיתונאי בתוקף שהונפקה על ידי לשכת העיתונות הממשלתית ואשר שימש ככתב בפועל בגוף תקשורת או באופן עצמאי;
- "תקיפה" – כמשמעותה בסעיף 378.
- 27 תקיפת עיתונאי
ב.6 בשעת מילוי תפקידו
- התוקף עיתונאי והתקיפה קשורה למילוי תפקידו, או צוותי עיתונות, דינו – מאסר שלוש שנים.
- 27 תקיפת עיתונאי
ג.6 בנסיבות מחמירות
- התוקף עיתונאי והתקיפה קשורה למילוי תפקידו ונתקיימה בו אחת מאלה, דינו – מאסר חמש שנים:
- (1) היה מזוין בכלי ירייה, מקל, אבן או כלי אחר;
- (2) שוטר אשר תוקף עיתונאי בעת מילוי תפקידו ולאחר הצגת תעודת עיתונאי;
- (3) התקיפה הייתה על רקע לאומני, מגדרי או פוליטי."

דברי הסבר

הצעת חוק זו באה כדי להסדיר בחוק העונשין את העבירות על תקיפת עיתונאים, זאת על רקע אלימות שהייתה מצד מפגינים ומצד משטרת ישראל נגד אנשי תקשורת אשר הציגו את תעודתם. עיתונות חופשית היא מאבני היסוד של הדמוקרטיה ונחשבת כאחד מכלבי השמירה של הציבור מפני ניצול לא ראוי של הכוח השלטוני מצד פוליטיקאים או הכלכלי מצד בעלי ההון. במסגרת עקרון העיתונות החופשית נקבעו מספר הגנות לעיתונאיות ולעיתונאים בכדי שיוכלו לבצע את מלאכתם

בצורה המקצועית ביותר – ולהביא לציבור את כלל המידע – גם מאירועים מורכבים כמו הפגנות, מבצעים צבאיים ועוד.

כדי להגן על הזכות לחיים וביטחון של העיתונאים, על זכות חופש העיסוק שמוכרת בחוק יסוד ועל הזכות לחופש הביטוי ולחופש העיתונות אנו מציעים לקבוע בחוק העונשין עבירה פלילית בקשר לתקיפת עיתונאי – כפי שמוצע בס' 276ב לעיל.

ס' 276ג קובע שלושה מצבים אשר בהם יש לקבוע עונש חמור יותר נוכח הרקע למעשים האמורים. המקרה הראשון הוא כאשר התקיפה מתבצעת באמצעות נשק – קר או חם – אשר יכול להוות איום לחיי אותו עיתונאי. גם ללא פגיעה חמורה בגופו של העיתונאי, עצם נשיאת ציוד שכזה על ידי התוקף מהווה נסיבה מחמירה שיש להתחשב בה בעת קביעת מתחם העונש.

המקרה השני הוא כאשר שוטר תוקף עיתונאי ובכך מפריע לו לבצע את תפקידו – לאחר שנכח וידע כי אותו האדם הוא אכן עיתונאי. השוטרים נמצאים פעמים רבות בסביבת אותם אירועים מורכבים בהם השמירה על זכות חופש העיתונאי עשויה להיות חשובה אף יותר. נוכח זאת, ההוראה המוצעת בחוק העונשין נועדה להבהיר כי המשטרה צריכה לנהוג בעיתונאים בצורה הוגנת ומאופקת ביותר.

המקרה השלישי הוא כאשר בוצעה תקיפה שאינה על רקע עיתונאי בלבד אלא גם בקשר לדעות פוליטיות משוערות של העיתונאי, רקעו הלאומי או המגדר אליו הוא משתייך. עיתונאים ממיעוטים פוליטיים חשופים יתר על המידה לתקיפות אלימות, ובתקיפות אלו יש סממן של פגיעה בכבוד האדם. על כן, נקבע גם במקרים אלו תקיפה בנסיבות מחמירות.

נספח ב'

הצעת חוק למניעת הטרדה מאיימת (תיקון – הגנה על עיתונאים), התש"פ – 2020

2. תיקון חוק מניעת הטרדה מאיימת, בחוק למניעת הטרדה מאיימת, התשס"ב-2001 –

(1) בסעיף 3 אחרי ההגדרה "רשות ביטחון" יבוא:
"עיתונאי" – אדם בעל תעודת עיתונאי בתוקף שהונפקה על ידי לשכת העיתונות הממשלתית ואשר עבד בפועל בגוף תקשורת או באופן עצמאי."

(2) בסעיף 4 –
אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:
"ג) נוכח בית המשפט כי נקט אדם בהטרדה מאיימת כנגד עיתונאי בעת מילוי תפקידו או בנוגע למילוי תפקידו, יהווה הדבר שיקול מרכזי בהפעלתו את הוראות סעיפים קטנים (א) עד (ג)."

(3) בסעיף 8 –
אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
"ג) הפרת צו כנגד עיתונאי ניתן יהיה לפסוק פיצוי ללא הוכחת נזק עד סכום של 20,000."

דברי הסבר

הצעת חוק זו באה כדי להגן על העיתונאים והעיתונאיות בישראל מפני הטרדה ותקיפה בעת מילוי תפקידם, זאת על רקע אלימות פיזית ומילולית המכוונת נגד גופי התקשורת והעיתונאים. עיתונות חופשית היא מאבני היסוד של הדמוקרטיה ונחשבת כאחד מכלבי השמירה של הציבור מפני ניצול לא ראוי של הכוח השלטוני מצד פוליטיקאים או הכלכלי מצד בעלי ההון. במסגרת עקרון העיתונות החופשית נקבעו מספר הגנות לעיתונאים והעיתונאיות בכדי שיוכלו לבצע את מלאכתם בצורה המקצועית ביותר. הגנה בחוק על ביטחון העיתונאים היא מרכיב חשוב בכך שיוכלו למלא את שליחותם הדמוקרטית ולחשוף בפני הציבור את האמיתות שברצונם לחשוף בפני הציבור.

¹ ס"ח התשס"ב, עמ' 6.

הצעת חוק זו מקדמת את ביטחון העיתונאים בשתי דרכים. תחילה, הוספת סעיף 3(ג1) תכווין את היועץ המשפטי לבחון קובלנות על הטרדה מאיימת שמוגשות על ידי עיתונאים באופן מחמיר במיוחד, נוכח האפקט המצנן שיכול להיות להטרדות שכאלו על התקשורת החופשית. ודוק, איומים כאלו יכולים להרתיע עיתונאי מלהמשיך ולקיים תחקיר על אדם מסוים או גוף מסוים במגזר הציבורי או הפרטי. לחלופין, ריבוי איומים כאלו יוצרים אפקט מצנן מכניסה לתוך עולם העיתונות ובכך נוצרת פגיעה בחופש העיסוק.

הדרך השנייה בה היא מקדמת את ביטחון העיתונאים היא קביעת פיצוי ללא הוכחת נזק בגין הפרה של צו למניעת הטרדה מאיימת. כך, אם המציאו צו כזה על מנת להגן על העיתונאי, המנגנון של פיצוי ללא הוכחת נזק עד ₪20,000, ייצור אפקט מרתיע שימנע ממטרידים לחזור על מעשיהם ולהפריע לעיתונאים לבצע את עבודתם. בנוסף, הוספת מנגנון כזה יתמרץ את העיתונאים להגיש בקשות למניעת הטרדה מאיימת, מתוך ההבנה כי ישנן "שיניים" בחוק אשר יוכלו להשתמש בהן אם ההטרדות ימשכו.